

44. תיאור הפרעות בדינסלאקן

... הבחנתי בפני יהודי. הזר הסביר לי בחטף: "אני ראש הקהילה של דיסלדורף. את הלילה ביליתי באולם ההמתנה של תחנת הרכבת בגלזנקירכן. יש לי רק בקשה אחת—תן לי להיכנס לבית היתומים, רק לשעה קלה. ברכבת לדינסלאקן שמעתי שבכל מקום פרצו מהומות אנטישמיות ויהודים רבים נאסרו. בתי כנסת עולים כאש בכל מקום".

האזנתי לדבריו בחרדה. פתאום קרא בקול רועד: "לא! לא אכנס! אין ביטחון בבית הזה! כולנו אבודים!" ונעלם בערפל הכבד שכיסה את הרחוב. לא ראיתי אותו עוד.

על אף בשורת איוב זאת התאמצתי, שלא לגלות שמץ של התרגשות. רק בדרך זאת יכולתי למנוע בהלה בקרב הילדים והמדריכים. עם זאת החלטתי, שאסור להשאיר את התלמידים ללא הכנה נפשית לקראת הסערה המתקרבת. בערך ב־7.30 כינסתי את 46 האנשים—ובכללם 32 ילדים—בחדר האוכל ומסרתי להם בלשון פשוטה ובקצרה את הדברים הבאים: "אתמול בלילה, כידוע לכם, נרצח איש בשם פום ראט, מהשגרירות הגרמנית בפריס. את האחריות לרצח זה הטילו על היהודים. את המתיחות הרבה בחיים הפוליטיים שופכים על ראש היהודים בלבד ואין ספק שהיא תגיע לשיאה בשעות הקרובות, בפרעות אנטישמיות. הדבר יקרה אפילו בעיר שלנו. ההרגשה והרושם שלי, שעל יהודי גרמניה לא באו זמנים קשים כאלה מאז ימי הביניים. היו חזקים ברוחכם! ביטחו באלוהים! אני בטוח שנוכל להתגבר על הצרות האלה. אף אחד לא יעלה לחדרים שבקומה מעלינו; את דלת היציאה לרחוב רק אני אפתח! מכאן והלאה תצייתו רק להוראות שלי!"

אחרי ארוחת הבוקר רוכזו הילדים באולם הלימודים והמורה דאג שיהיו עסוקים.

ב־9.30 בבוקר נשמע קול הפעמון בשער הכניסה. פתחתי את השער. לבית פרצו כ־50 איש, רבים מהם במעילים עם צווארון זקוף. הם מיהרו לחדר האוכל הריק מאדם ופתחו במלאכת ההרס בדיוקנות מדעית. כבניין נשמעו קולות ילדים מפוחדים. צעקתי בקול: "ילדים צאו מיד לרחוב!". עשיתי זאת בניגוד להוראות הגסטאפו בהנחה שברחוב, במקום ציבורי, צפויה לנו פחות סכנה מאשר בפנים. הילדים נחפזו לרדת במדרגות צרות מאחורי הבית, רובם בגילוי ראש ובלי מעיל, על אף מזג האוויר הקר והרטוב. רצינו להגיע

להצטלבות הקרובה, ליר בניין העירייה. התכוננתי לבקש את עזרת המשטרה. היו שם כ־10 שוטרים, ובינתיים התאסף קהל סקרנים שחיכו להמשך העלילה. לא ארך זמן רב וקצין המשטרה הבכיר פרייהאן צעק לעברנו: "יהודים לא יקבלו הגנה מאתנו! תסתלק מהר אתה והילדים שלך!". פרייהאן גירש אותנו לרחוב צדדי, לכיוון בית היתומים. כיוון שלא יכולתי למצוא את מפתח השער האחורי, שלף השוטר את הפגיון ופרץ את הדלת. אמרתי לפרייהאן: "מוטב שתהרוג אותי ואת הילדים, והסיוט ייגמר מהר!". בתגובה ל"הצעתי" העלה הקצין על פניו חיוך ציני. הוא דחף אותנו לדשא הרטוב שבגינת המוסד וציווה עלינו שלא לעזוב את המקום בשום פנים ואופן.

מן הצד האחורי של הבניין יכולנו לראות, כיצד הבית נהרס בשיטתיות בפיקוח אנשי החוק והסדר—המשטרה. מדי פעם הגיעו לאוזנינו קולות נפץ מחלונות ודלתות שבורים. דרך פתחים בקיר, שער לפני זמן קצר שימשו כחלונות ודלתות, נזרקו החוצה ספרים, כיסאות, מיטות, שולחנות, כלי-מיטה, ארגזים, ארונות, חלקי פסנתר, גראמופון ומפות.

בינתיים התאספו מסביב לבניין מאות אנשים. ראיתי ביניהם פנים מוכרות, ספקים של בית היתומים או בעלי-מלאכה שרק יום או שבוע קודם לכן היו שמחים לעבוד עם לקוחות יהודיים. הפעם היו אדישים, הסתכלו במעשה ההרס ללא התרגשות מיוחדת.

ב־10.15 נשמע קול צופרים! ראינו עמוד עשן סמיך עולה למעלה. מן הכיוון היה ברור, שהנאצים הציתו את בית-הכנסת. עד מהרה גברו ענני העשן והאש. כעבור זמן ראיתי, שגם בתי יהודים בקרבת בית-הכנסת הועלו באש—בהדרכתם המקצועית של מכבי האש. הם היו דרושים שם—כדי להציל משריפה את בתי הנוצרים בסביבה...

חיכינו בחצר בית הספר, ובעורנו שם הצטרפו אלינו עוד יהודים שהתחמקו עד אז ממאסר ומשילוח למחנות-ריכוז. רובם היו נשים, בלבוש דל. הם סיפרו, שהאספסוף החום ציווה עליהם להסתלק מן הבית, להשאיר הכל ולבוא מיד תחת משמר נאצי לחצר בית הספר. אחד השומרים הנאציים הורה לסקרנים לעזוב את המקום, "כי אין טעם אפילו להסתכל בטיפוסים נחותים אלה!". ה"משפחה" גדלה לכדי 90. את כולם ריכזו באחד האולמות הקטנים בבית-הספר. אסרו לעזוב את המקום. גברים, שנחשבו מתאימים מבחינה גופנית, נקראו לשירות. רק לבני 60 ומעלה—ביניהם בני 75—הותר להישאר במקום. עד מהרה נודע לנו, שכל הגברים היהודים מתחת לגיל 60 כבר הועברו למחנה

הריכוז דאָכאַו. בזמן ההמתנה הראשון, עוד בהיותם ברשות המשטרה, הותר להם לקנות מזון; אבל מצב זה נמשך רק שעות אחרות. מפי אחד השוטרים, שהיה עדיין אנטי-נאצי בלב, נודע לי, שהאנשים ברובם הוכו על ידי הס"א. לפני שנשלחו לדאָכאַו, בעטו בהם, סטרו על פניהם והשפילו אותם בצורות שונות. רבים מאלה שירתו בצבא הגרמני במלחמת העולם הראשונה. אחד מהם, בשם הוגו כהן, היה נושא בגאווה את "צלב הברזל סוג א", שהוענק לו לאות גבורה...

י"ס הרץ, "ליל הבדולח" בבית היתומים בדינגסלאקן—מזכרונותי, קובץ יד-ושם, יא (תשל"ו), עמ'